

Parlementaire werkgroep maakt valse start

Jan Leliveld & Aldo Verbruggen¹

De parlementaire werkgroep 'Verwevenheid onderwereld/bovenwereld' presenteerde onlangs haar rapport.² Onderzoeksopzet, uitvoering van het onderzoek, verantwoording en aanbevelingen zijn van deplorabele kwaliteit. De perceptie van de werkgroep is duidelijk, want het zijn ook de premissen van het rapport: er is verwevenheid tussen onder- en bovenwereld en professionele dienstverleners spelen hierbij een rol. De werkgroep heeft, zo schrijft zij, gekozen voor een trechteraanpak. Maar wat de trechter ingaat is zeer beperkt en tijdgebonden. In hun gedrevenheid hebben de parlementariërs uit het oog verloren dat met de door de werkgroep voorgeselecteerde input slechts een fractie van het onderzoeksobject door de trechter wordt gewrongen. Belangrijke definities blijven in het ongerijmd. Niet duidelijk is bijvoorbeeld wat wordt verstaan onder boven- en de onderwereld. Het lijkt er op dat allerhande fraudezaken volgens de werkgroep verwevenheid met de onderwereld impliceren. Frauduleus handelen zegt echter iets over gebrekkige moraliteit in de 'bovenwereld' maar niet over verwevenheid met de wereld van bijvoorbeeld de grootschalige drugshandel. Hoewel de werkgroep opmerkt dat uit eerder onderzoek volgt dat een aantal sectoren of branches gevoelig is voor verwevenheid, gaan in de trechter vrijwel uitsluitend ingrediënten over de vastgoedsector. Andere sectoren zoals de financiële sector, de horeca en het transportwezen komen niet aan bod. Geen aandacht wordt besteed aan internationale dimensies van mogelijke verwevenheid. Vervolgens wordt binnen de vastgoedsector en de vastgoedketen al snel gefocust op de dienstverleners; notarissen en advocaten. Zonder onderbouwing, die een begin van de bewering zou kunnen dragen, worden beschadigende stellingen betrokken. De belangrijkste

faciliteerder in het vastgoed, de overheid zelf komt in het rapport niet voor.

De werkgroep heeft haar literatuurverkenningen aangevuld met eigen onderzoek. De werkgroep bericht dat er gesproken werd met 26 gesprekspartners. Ieder inzicht in de keuze van die partners, de interviewtechniek, aangekaarte onderwerpen en de selectie en waardering van de aldus vergaarde impressies, wordt de lezer onthouden. Laat staan dat de werkgroep verantwoording aflegt. De lezer van dit parlementaire rapport wordt de mogelijkheid onthouden om het werk van de werkgroep te toetsen. De vooringenomen insteek wordt versterkt door de 'sneeuwbalmethode' die de werkgroep loslaat op eerst selectie van resultaten. De informatie uit de eerste ronde van gesprekken wordt gebruikt voor de selectie van nieuwe gesprekspartners. De uiteindelijke aanbevelingen worden geformuleerd vanuit het zelf gecreëerde beperkte blikveld.

Drie aanbevelingen worden gedaan, waaronder één advies dat zich specifiek op het notariaat en de advocatuur richt. De reikwijdte van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht moeten volgens de werkgroep ter discussie worden gesteld in een hoorzitting. Een fundamenteel onderzoek naar de samenstelling van de beroepsgroepen en de aard van hun dienstverlening, tegen de achtergrond van geheimhouding en verschoning, zou wellicht de moeite waard zijn. Ook praktische maatregelen, zoals versnelling van tuchtrechtprocedures en het opstellen van een checklist voor ABC-transacties zijn nuttig. Een debat, zoals door de werkgroep voorgesteld, over de inperking van die rechten zelf is minder vruchtbaar. Verdergaande in- en beperkingen

komen al snel in strijd met recht, stevig verankerd in internationale verdragen. Hier lijkt zich te wreken dat de werkgroep de materie en de portee van haar voorstellen onvoldoende op het netvlies heeft.

Terecht onderkent de werkgroep dat de criminele keten bij economische delicten veelal de verschillende handhavingkolommen (bijvoorbeeld Openbaar Ministerie, AFM, belastingdienst) doorkruist. In het rapport is hier nog geen aandacht aan besteed. Wel komt bij de aanbevelingen de niet eerder aangekaarte, verbetering van de informatie-uitwisseling uit de lucht vallen. Voordat op dat punt echter naar allerlei nieuwe wetgeving, instituten en bevoegdheden moet worden gegrepen, is het van belang om te bezien of er daadwerkelijk sprake is van juridische, wettelijke belemmeringen bij het delen van informatie tussen handhavers. Iedereen die in deze materie een beetje thuis is, weet dat er al zeer veel wettelijke mogelijkheden zijn om deze informatie te delen. Het betreft veeleer een afstemmings- dan een juridisch probleem.

Het rapport is het product van een slordig en ondoordacht onderzoek. Het onderzoeksonderwerp 'verwevenheid van boven- en onderwereld' is vrijwel teruggebracht tot een beperkt onderzoek naar de rol van dienstverleners in het vastgoed bij frauduleuze praktijken. Voor bekende aandachts-

Auteur

1. Mr. J. Leliveld en mr. A. Verbruggen zijn advocaten te Den Haag.

Noten

2. Rapport verwevenheid van de bovenwereld met de onderwereld, *Kamerstukken II 2008/09*, 29 911, nr. 14.

3. Brief van de Ministers van Justitie, van Financiën en van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties, 3 november 2008, *Kamerstukken II 2008/09*, 29 911, nr. 16.

punten worden minuscule aanbevelingen gedaan zonder dat uitdagende echte vragen, zoals de vraag naar zelfstandige criminalisering of corruptie van de 'bovenwereld', aan bod komen. Onderzoekers hadden vooral voor ogen een gevormd oordeel te steunen en de door de schrijvers van het rapport voorgestane maatregelen te legitimeren. Het gebrek aan transparantie en verantwoording verster-

ken deze impressie. De verstandige lezer laat zich niet door dit rapport inspireren.

Inmiddels volgde echter een brief van de regering waarin mede op het rapport wordt gereageerd.⁹ In de brief wordt een strategie uiteengezet die misbruik en manipulatie met vastgoed fundamenteel moet aanpakken. Als uitwerking daarvan worden veel

maatregelen voorgesteld die zich alle richten op de vastgoedsector. De maatregelen zijn in ieder geval voor een deel gebaseerd op het onvoldragen rapport. De valse start van de parlementaire werkgroep lijkt zo te leiden tot eenzijdige en ongelegitimeerde maatregelen ter bestrijding van de, slecht onderzochte, verwevenheid van de bovenwereld met de onderwereld. ●

AANWIJZINGEN VOOR AUTEURS

- Het verdient aanbeveling vóór het inzenden van artikelen contact op te nemen met het redactie bureau; dit kan dubbel of vergeefs werk voorkomen.
- Het NJB kent verschillende soorten hoofdartikelen:
  - Wetenschappelijke artikelen: omvang inclusief notenapparaat 3000 tot maximaal 5000 woorden. Uitgebreidere versies kunnen op de NJB-site worden geplaatst. Deze artikelen voldoen aan de maatstaven van het wetenschappelijk forum. Zij vermeerderen de bestaande kennis met relevante nieuwe inzichten die methodisch worden verantwoord. Wetenschappelijke artikelen kunnen op verzoek van de auteur worden gepeerreviewed. Zie www.njb.nl onder 'Voor auteurs'.
  - Lessen uit de praktijk: indicatie van de omvang inclusief notenapparaat 2500 woorden. Dit is een analyse van een expert met als doel de praktijk te informeren over 'best practices'.
  - Ontwikkelingen op een deelgebied: indicatie van de omvang inclusief notenapparaat 2500 woorden. Deze artikelen geven een schets en ordening van interessante actuele ontwikkelingen in een deelgebied.
  - Essays: indicatie van de omvang 3000 woorden. Dit is een prikkelende beschouwing over een breder onderwerp. Verwijzingen staan bij voorkeur in de tekst zelf.
  - Opinions zijn in beginsel gebonden aan de omvang van één pagina. Dit is 800 woorden.
- Bijdragen voor de rubriek O&M omvatten maximaal 1200 woorden.
- Bijdragen voor de rubriek reacties blijven binnen de 600 woorden en een naschrift binnen de 300 woorden.
- Auteurs wordt verzocht aandacht te besteden aan relevante Europeesrechtelijke en internationaalrechtelijke ontwikkelingen.
- Noten kunnen alleen bij artikelen worden geplaatst; daarin geen meningen, toelichtingen of andere uitweidingen, maar alleen vindplaatsen.
- Meestal ontvangt de auteur binnen een maand bericht of de inzending zal worden geplaatst.
- Artikelen of andere bijdragen die elders in dezelfde of vrijwel dezelfde vorm zijn of worden gepubliceerd worden niet aanvaard. Bij inzending dient vermeld te worden of en waar het artikel of de andere bijdrage eveneens ter plaatsing is aangeboden.
- Auteurs die bij een zaak of onderwerp waarover zij in het NJB willen schrijven, betrokken zijn of zijn geweest, dienen dat in een voetnoot te vermelden met een korte uitleg van de aard van hun betrokkenheid.
- Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het NJB impliceert toestemming voor openbaarmaking en verveelvoudiging t.b.v. de elektronische ontsluiting van het NJB.